

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ВІЙНА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНІ, ПСИХОЛОГІЧНІ Й ПОЛІТИЧНІ НАСЛІДКИ»

Від першого ж дня широкомасштабної агресії Росії проти України Польща зайняла чітку проукраїнську позицію: приймає біженців, допомагає політично, фінансово, постачає зброю. Польські науковці намагаються осмислити причини, сутність та наслідки конфлікту. В Педагогічному університеті ім. Комісії народної освіти у Кракові було створено Міждисциплінарну лабораторію вивчення війни, яка об'єднала польських та українських фахівців задля проведення досліджень різних аспектів збройного протистояння та його соціальних, психологічних, економічних і демографічних наслідків для України й інших країн Центрально-Східної Європи.

Організований Педагогічним університетом ім. Комісії народної освіти у Кракові міжнародний науковий захід, якому присвячено цей огляд, відбувся 8—10 травня 2023 р. у замку Красичин.

Інавгураційна сесія відкрилася доповіддю габіліт. д-ра, проф. Академії військового мистецтва (Варшава) *Анджея Зібертовича* «Чому Захід не зупинив агресію Путіна в Україні?». Відповідь, на думку автора, має три рівні. На першому увага акцентується на інструментах агентурного типу, за допомогою яких Москва паралізувала й досі паралізує здатність еліт західних країн протистояти її агресивній політиці, що порушує правила міжнародного порядку. На другому рівні — зосереджується на економічних зв'язках ключових країн Заходу (переважно Німеччини) з Російською Федерацією як структурному

Цитування: Латиш Ю. Міжнародна конференція «Війна в Україні та її соціальні, психологічні й політичні наслідки». *Український історичний журнал*. 2023. № 4 (571). С. 246—250.

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2023. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

факторі, що послаблює появу політичної волі, необхідної для протистояння авторитарній політиці. Третій рівень містить когнітивні та культурні детермінанти процесів формування демократичної політичної волі, необхідної для скоординованого протистояння зовнішній агресії Москви. Серед цих умов особлива увага приділяється «структурно отруєній інформаційній сфері» — феномену, що створив у мирний час своєрідний «когнітивний туман», який заважає західним політичним елітам, експертам і громадськості раціонально оцінювати міжнародну ситуацію.

Габіліт. д-р, проф. Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні *Валентій Балюк* присвятив свою презентацію невійськовим аспектам війни Росії проти України у 2014—2022 рр., тобто засобам боротьби, зосередженим на ідеологічних, історичних, культурних, цивілізаційних питаннях. Історія, ідентичність і культура важливі для безпеки й формування національної держави, тому протистояння викликам та загрозам із боку Росії має бути комплексним, охоплюючи військові й невійськові заходи.

Д-р філос. наук, проф. Ужгородського національного університету та військовослужбовець ЗС України *Федір Шандор* у виступі «Українсько-російська війна: соціальний вимір» відзначив, що сьогодні можна виокремити національну й постнаціональну ментальність у ставленні до неї. Національна передбачає героїчний опір і жертовність українців, віру в перемогу, незламну мужність воїнів, які рішуче боронять Батьківщину. Постнаціональна (за Ю. Габермасом) притаманна західному світу і спирається на професійну армію, котру фінансують громадяни, щоб у разі потреби не брати до рук зброю.

Пленарну сесію відкрив віцемер Перемишля *Богуслав Свежий*, який у презентації «Перемишль — місто-рятівник» поділився досвідом прийому втікачів від війни у цьому польському місті.

Державний секретар Міністерства освіти й науки Польщі, габіліт. д-р, проф. *Влодзімеж Бернацький* розповів про допомогу польського уряду у сфері освіти українським дітям та молоді. Від початку війни підтримку отримали понад 180 тис. маленьких українців.

Габіліт. д-р, проф. Вроцлавського університету *Збігнев Курч* у доповіді «Поляки про війну в Україні — у світлі опитування» на основі щомісячних соціологічних досліджень із березня 2022 до лютого 2023 рр. розглянув ставлення поляків до українських біженців і подій війни.

У доповіді габіліт. д-ра, проф., керівника Міждисциплінарної лабораторії вивчення війни в Україні Педагогічного університету ім. Комісії народної освіти у Кракові *Пьотра Длугоша* «Прифронтове суспільство та його страхи» було зазначено, що Польща безпосередньо відчула на собі наслідки вторгнення Росії в Україну, адже через її територію пролягали основні шляхи, якими українці рятувалися від війни. Тут залишаються близько 2 млн біженців. Звідси також вирушають вантажі зброї та продовольства в Україну. Усе це робить Польщу прифронтовою країною, а поляків — прифронтовим суспільством. З огляду на цю ситуацію, існує багато загроз і ризиків, з якими доводиться зіштовхуватися.

Габіліт. д-р, проф. Ягеллонського університету *Мар'ян Незгода* у виступі «Де триває війна?» проаналізував її перебіг у комунікаційному просторі, а габіліт. докторка, професорка того ж вишу *Кристина Сляни* представила дослідження «Діяльність польських інституцій та неурядових організацій щодо біженців з України на думку експертів у сфері міграції й міграційної політики».

У доповіді габіліт. д-ра, проф. Ягеллонського університету *Пьотра Байора* «Агресія Росії проти України — стратегічний підхід» представлено результати аналізу стратегічного підходу агресії Російської Федерації проти України та наслідків війни для геополітичних умов і безпеки в регіоні Центрально-Східної Європи.

Габіліт. д-р, проф. Педагогічного університету ім. Комісії народної освіти у Кракові *Стефан Белянський* у доповіді «Італійські політичні сили проти російської агресії 24 лютого 2022 р. та війни в Україні» охарактеризував політичну сцену Італії 2022 р., коли після вересневих виборів до влади прийшла правоцентристська коаліція на чолі з Дж. Мелоні, а також розглянув зовнішню політику італійських урядів, зокрема полеміку щодо постачання зброї в Україну всередині правоцентристської коаліції, дебати про геополітичні наслідки війни.

Представниця Інституту філософії й соціології Польської академії наук докторка *Анна Вилегала* розповіла про етичні та методологічні виклики документування криз на прикладі проекту «24 лютого 2022 р., 5-та ранку: свідоцтва війни».

У доповіді «Творення нових суспільних порядків в умовах російсько-української війни» докторка соц. наук, професорка Львівського національного університету ім. І. Франка *Наталія Черниш*, беручи за основу концептуальні моделі суспільного устрою Д. Норта та його наступників, убачає можливості в переході України до сучасного суспільства відкритого доступу в гарантованій доступності створення різноманітних організацій, які протистоять російській агресії та насильству. Водночас обмеженнями на цьому шляху видаються призупинення процесів децентралізації, посилення впливу влади, падіння матеріального добробуту населення, різке зниження економічного зростання.

Кандидатка іст. наук, доцентка Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького *Наталія Гірна* в доповіді «Знищення закладів охорони здоров'я в Україні як приклад російських злочинів проти людства» розглянула вплив війни на систему охорони здоров'я нашої країни, яка працює в надзвичайно напруженому режимі. Медичні та соціальні екстрені служби перевантажені, а доступ пацієнтів до меддопомоги обмежений через окупацію, ракетні обстріли, руйнування профільних закладів, доріг та інші загрози. Внаслідок масового вигнання населення порушено медичну логістику. Ворожі атаки змушують велику кількість людей відмовлятися від меддопомоги, незважаючи на невідкладні стани та потреби.

Кандидатка наук із соц. комунікацій, доцентка Національного авіаційного університету *Антоніна Іващук* розглянула трансформацію журналістської освіти в умовах війни. Докторка наук із соц. комунікацій, професорка Київського

національного університету ім. Т. Шевченка *Олена Рижко* представила дослідження «Студентські проекти: навчання та творчість під час війни». Метою цих ініціатив стало розповісти світові правду про напад Росії на Україну, про різницю між українцями й росіянами, показати почуття, спосіб переживання людей під час війни, протистояти російській пропаганді, пояснити світу, що його безпека залежить від того, чи виживе Україна, та подякувати за допомогу.

Темою презентації кандидатки соц. наук, доцентки, співробітниці Міждисциплінарного аналітичного центру *Людмили Юзви* стало становище жінок у родинах, розлучених унаслідок війни. Кандидатка соц. наук, аналітикиня «Texty.org.ua» *Юлія Дукач* проаналізувала способи протидії російській пропаганді на інформаційному фронті. Канд. іст. наук, доц. Київського національного університету ім. Т. Шевченка *Юрій Латиш* виступив із доповіддю «Історія та пам'ять під час російсько-української війни».

Габіліт. д-р, проф. Ягеллонського університету *Ярослав Мокляк* представив дослідження «Наука і пропаганда на службі війни: деякі зауваження про Росію». Д-р гуманіт. наук, доц. Варшавського університету *Роберт Станішевський* висвітлив соціальне сприйняття біженців з України та дії Польської держави за результатами дослідження 2022—2023 рр. Темою доповіді наук. співробітниці Університету соціальної психології та гуманітарних наук докторки *Йовити Радзінської* стала «Молодь і страх війни: особисті та геополітичні страхи молодих польських чоловіків і жінок».

Габіліт. докторка, професорка Варшавського університету природничих наук *Анна Сліз* та габіліт. д-р, проф. Сілезького університету *Марек Щепанський* презентували доповідь «Біженці та іммігранти в Польщі: перспектива мультикультуралізму та соціологічні проєкції».

Габіліт. д-р, проф. Варшавського університету *Анджей Шептицький* у дослідженні «Польське суспільство назустріч війні: форми допомоги Україні та українцям» проаналізував участь польської влади, громадських структур, неурядових організацій і звичайних людей у підтримці нашої держави. 69 % пол'яків заявили, що підтримують українців матеріально або фінансово.

Темою доповіді габіліт. докторки, професорки Педагогічного університету ім. Комісії народної освіти у Кракові *Людмили Кривачук* стали «Біженці війни з України в різних країнах: виклики, проблеми та інтеграційний потенціал». Вплив війни на управління кордонами й потоки біженців в ЄС розглянула доцентка Люблінського католицького університету ім. Івана Павла II докторка *Анна Чахонь*.

Доц. Лодзького університету, д-р *Каміль Лучай* висвітлив тему «Польська гостинність очима господарів і гостей: результати порівняльного дослідження». Асистент Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні, д-р *Анджей Ставицький* представив дослідження «Важливість спонтанної громадянської самоорганізації та неформальних соціальних мереж у ситуації міграційної кризи, викликаной війною в Україні». Мовну ситуацію у середовищі українських мігрантів у Польщі проаналізував д-р *Павел Левчук* з Інституту славістики Польської академії наук.

Габіліт. докторка, професорка Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні *Вікторія Пантилей* розглянула ситуацію зі збором та виплатою допомоги серед опікунів із дітьми, які зараз перебувають на території Люблінського воєводства. Канд. екон. наук, доц. Львівського національного університету ім. І. Франка *Ігор Зінко* проаналізував «Геополітичні умови та наслідки можливого розпаду Російської Федерації». Докторка соц. наук, професорка Харківського національного університету внутрішніх справ *Ірина Нечитайло* виступила з доповіддю «Стійкість системи освіти в умовах війни: теоретична інтерпретація та емпіричні показники».

Канд. іст. наук, доц., докторант Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України *Володимир Пилипенко* висвітлив долю архітектурних пам'яток Чернігова під час блокади міста в лютому — березні 2022 р. Кандидатка соц. наук, доцентка НТУ «Дніпровська політехніка» *Лариса Колісник* розглянула тему «Виклики війни: співпраця науки та бізнесу в умовах невизначеності та втечі біженців з України». Предметом аналізу кандидатки іст. наук, доцентки Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова *Олени Синявської* стала праця «Трансформація понять “свій” — “інший” — “чужий” під час російсько-української війни: історичний аспект».

Конференцію завершила дискусійна панель «Допомога біженцям під час гуманітарної кризи», участь в якій узяли віцепрезидент Асоціації молодіжних ініціатив Олькуша СИМО д-р *Матеуш Камьонка*, президент Фондації душпастирства турботи про сім'ю д-р *Марек Махала*, докторка *Ольга Соляж* із Фондації «Магія Карпат».

Захід* засвідчив високий рівень солідарності польських науковців з Україною.

Надійшла / Received 25.05.2023

Юрій ЛАТИШ

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Київ, Україна)

Yurii LATYSH

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

* Детальнішу інформацію, анотації та матеріали виступів учасників див.:
<https://ibwu-konferencja.up.krakow.pl/>